

שם הפעילות: מעטפות פותחות

חומר	מטכורה
<ul style="list-style-type: none"> ☐ מעט הוא הרבה - חומר גלם מועט הטומן בחובו אפשרויות רבות. ☐ כשיש מעט חומר פיזי, וכשכל נגיעה היא סופית, ואין אפשרות של חזרה, החלפה, או תוספת, כמשקל נגד לעשייה, חשוב להיעזר בחשיבה, בדימיון ובבחירות למיניהן. ☐ החומר המועט והעבודה המצומצמת הם כמו עובר שמכיל הכול ומרמז על ההמשך. ☐ מעטפה מכילה סודות, אפשרויות, דלתות סתרים. היא עשויה להיות פתוחה או סגורה והיא צומת דרכים. בדרכה היא תעבור שינויים: תיפתח, תיסגר, תתקמט, תתחבא, תתרוקן, תשתנה. 	<p style="text-align: center;">"עם קִמְץ שְׁמַיִם בְּיַד הֵייתִי עוֹבֵר אֶת תַּיִ. הֵייתִי חוֹצֵה אֶת הַיָּם בְּרִגְלִי עַם קִמְץ שְׁמַיִם בְּיַד"</p> <p style="text-align: center;">אברהם חלפי</p>

מהלך הפעילות

ארגון החדר ציוד וחומרים

- פעילות זו מתאימה למפגש ראשון: הקבוצה שנפגשת היום יושבת במעגל. המנחה הכין מראש מעטפות זהות בחיצוניותן (מעטפות חומות 10X15 ס"מ) ובתוכנן. למשל:
- שתי פיסות נייר שונות, כפיס עץ או חוט מתכת.
 - דף נייר לבן אחד, פיסת קרטון, גוש קטן של פלסטילינה לבנה, מהדק אחד.
 - קשית שתיה, קופסת גפרורים ריקה, חתיכת נייר בריסטול, גיר שמן אחד.
- כאמור, כל המעטפות זהות בתוכנן והמנחה יחליט אם יהיו גם אמצעי חיבור נוספים לשימוש הקבוצה כגון: מספרים, דבק, שדכן וכו'.

מהלך המפגש

- הקבוצה יושבת במעגל והמנחה מציג עצמו בקצרה. אחר כך הוא אומר שמכיוון שזו קבוצה שתפעל באמנות באופן אישי וקבוצתי, ננסה היום להציג עצמנו בעזרת חומרים זהים לכולם. כל אחד מן המשתתפים יפעל באמצעות החומרים שיקבל, ישחק, ישתעשע, עד שיהיה מרוצה. המנחה מדגיש שלמרות מיעוט החומר כדאי לנסות להעמיק ולבדוק אופציות חדשות, מסקרנות ומפתיעות תוך שימוש בחומרים הנתונים. זמן העבודה כ-20 דקות והיא נעשית במעגל.
- בתום העבודה מציג כל משתתף את עצמו ואת מה שיצר. במרכז המעגל כן פיסול שעליו מניחים כל עבודה בסבב הזה. המנחה מזמין את המשתתף לדבר על עבודתו, כיצד היא מייצגת את עצמו וכן את ציפיותיו וחששותיו. המנחה שעבד גם הוא, מציג עצמו בתום הסבב וכן את מטרותיו בקבוצה כפי שהוא רואה אותן. כמו כן יעלה המנחה נקודות הקשורות בעושר שבמצומצם וביחודיותו של כל פרט בקבוצה, למרות מיעוט האמצעים ולמרות היותם זהים.
- אם נותר זמן אפשר להציע לצאת מהעבודה הראשונה לעבודה נוספת, כאשר הראשונה היא הגירוי, המודל.

<p>מטרות קוגניטיביות</p> <p>תכנון מראש, תיווך מילולי פנימי, הפשטה, מיון, הוצאת עיקר מטפל, ראייה פנימית של אפשרויות שונות, הסמלה, מיקוד.</p> <p>מטרות טכניות</p> <p>קריעה, הדבקה, גזירה, קימוט, קיפול, תיאום בין שתי ידיים (כאשר אחת דומיננטית והשניה כעזר), חיזוק שרירים עדינים בכף היד, פיתוח תחושתו של כף היד, חיבורים המחדדים תיאום עין יד.</p>	<p>יעדים</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ על-אף שמתחילים מאותה נקודה (המעטפה ותכולתה), כל אחד מאתנו ייחודי, אפילו שקיבל כל כך מעט חומר. ☐ ייצוג עצמי באמצעות מיעוט חומר. ☐ הדגמה ראשונית לקשר בין חומר, יוצר, יצירה. ☐ תנאי הגבלה כמקור להרחבה ולהעמקה. מציאת העושר בחסר. מעט הוא הרבה.
<p>מטרות חברתיות</p> <p>אני ואתה, אני ואתם - מה אני עושה מאותו חומר שכולם פועלים בו, מהו ייחודי. אני והקבוצה בתור רקע, למידה וחיקוי תוך התבוננות בזמן התהליך. השוואה, תחרותיות, הדגשת ייחודיותו של כל פרט.</p>	<p>מטרות רגשיות</p> <p>הסתפקות במועט, יכולת הסמלה והבעת עצמי בתמצות, יוזמה, אינדיבידואציה ומיקוד. העמקה בתוך ריק - עלולה לעורר חרדה או לחילופין יצירתיות, יכולת ויתור ובחירה. מפגש עם "תקיעות".</p>

<p>וריאציות וכיתוחים</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ מפגש זה כרוך וקשור במפגש מסכם הנקרא "מעטפות סוגרות". ☐ עבודה עם מעט חומר - כל משתתף בוחר את הטווח המצומצם ביותר של אמצעי עבודה שהוא יכול להסתדר אתם. ☐ וריאציה להמשך עבודה; יצירת סדרה מאותו מיעוט חומרים, ובדיקה מחקרית שיטתית שלה. ☐ לקבוצות מנוסות (מטפלים, אמנים, מורים, עו"ס) אפשר לתת רק מעטפה ולכוון את העבודה לשאלה כיצד הייתי רוצה לצאת מן המסע המשותף, מה הייתי רוצה להפיק ממנו. לבטא רעיון זה באמצעות המעטפה בלבד (מעטפה חומה גדולה).

שם הפעילות: מעטפות פותחות

פתחים

נקודות לחציית ולדין

- על המפגש עם הסוד במעטפה, - איזה סוג גירוי זה היה?
- תגובות רגשיות ראשוניות שעולות סמוך לפתיחת המעטפה: אכזבה, הפתעה, חרדה, שעמום, זלזול, אי-שקט, תחושת סתמיות, סקרנות, העמקה, עניין, מדיטציה, ביקורת עצמית קשה מתוך הרגשת החמצה, אפשר היה יותר או אחרת.
- על תהליכי החשיבה והבחירה בעבודה.
- על הכמות המצומצמת של החומר. מה זה פתח ואיפשר, מה זה סגר.
- אם הייתי יכול לעשות את התרגיל שוב מה הייתי עושה?
- אם אני הייתי בוחן חומרים ומעטפה מצומצמת מה הייתי שם בה.
- מה המינימום שאני יכול לעבוד איתו?
- עד כמה החומרים עוזרים למשתתף לבטא את עצמו?
- אני לעומת אחרים; השוואה, למידה, חיקוי, נתינה, התפעלות, הפתעה.
- עד כמה דומה, שונה, קשורה העבודה הזו לעבודה אחרת שלך?
- על הציפיות והחששות במפגש עם "המעטפה", הקבוצה, המנחה והדרך שלפנינו.
- עד כמה מצליח התהליך הזה לשקף לקבוצה את תפיסת העולם של המנחה ביחס לחומר, ליוצר וליצירה.

מנחה מתבונן במראה

- מה משך אותך בהפעלת מפגש כזה, צימצום החומר, הסוד, הפרובוקציה, דבר אחר. האם אתה מורגל ליצור במעט חומר, בפרובוקציות או שמא "סוד" הוא מפתח לתהליך, אולי דבר מה אחר.

תיאורי מקרה

בקבוצת נוער בוגר ומיומן נפתח המסע "במעטפה". הקבוצה היתה סוערת ונענתה לעבודה ברגשות מעורבים. חלקם הגיבו בסקרנות וביצירתיות רבה, אחרים נבהלו, הרגישו שבידיהם מעט מידי חומרים והיו מתוסכלים. בסבב הסיכום, לאחר התבוננות, הציג כל משתתף את עצמו דרך העבודה. לאורך המפגשים ניתן היה לראות כיצד העבודה הראשונה, הסתמית, כביכול, מבצבצת שוב ושוב מבעד לעבודות מורכבות שנעשו מאוחר יותר.

למשל: נערה אחת ייצגה עצמה באמצעות שכבות של נייר שהיו נעוצות בחוט ברזל במישור אופקי. היא אמרה: "בבני האדם יש הרבה שכבות והן מוסתרות על ידי שכבה חיצונית שמגוננת על כל הפנימיות". לאורך המפגשים התברר שנושא השכבות, ההסתרות, ההצקות, ההתחבאות מעסיק אותה והיווה בסיס לסידרת עבודות ותובנות מרשימות.

נערה אחרת עבדה בקריעות ודיברה על החומריות המרגשת של נייר חום ומפגש עם נייר מחוספס בהיר. לאורך אותם מפגשים יצרה סדרות של עבודות שהתעמקו באלמנט החומר, בטווח צבע מאוד מצומצם, כאשר המרקם, החומר והארגון שלהם הם השחקנים המרכזיים. היא יצרה עבודות מצומצמות מבחינה מבנית, אך עמוקות מאוד ומדוייקות ברגש ובחשיבה.

נער אחר, שהרגיש שעבודה זו קשה לו, פנה לדרך השעשוע ויצר דימוי של חיה על במה בעזרת קיפולי נייר. הבמה היתה חומה (המעטפה שנקרעה) והחיה היתה לבנה. בהמשך המפגשים יצר סידרת עבודות פורטרט של הכלב שלו, חתולים וחיות אחרות. דרך דמויות אלה עסק בזהותו.

תרבות ואמנות

□ רוברט ראושנברג, בני אפרת, מנשה קדישמן.